

הצעת חוק צער בעלי-חיים (הגנה על בעלי-חיים) (תיקון 13), תשע"ה-2015

הארגונים להגנת בעלי-חיים עורבו בשלבים קודמים של גיבוש הצעת החוק, אשר כוללת שורה של הוראות חשובות, מהן שנכללו בעבר בהצעות חוק פרטיות.

עם זאת, במספר נקודות הצעת החוק לוקה בחסר, ואינה מיישמת את ההצהרות החשובות שנלוו להצגתה. מצורפת רשימת הערות פרטניות. נבקש להדגיש כאן שתיים מהן:

לא להטיל את האחריות רק על ה-ש"ג

אחד הדגלים של ההצעה הוא שנושאי משרה בתאגידים יחויבו לפקח על התנהלות התאגיד ולמנוע התעללות בבעלי-חיים. לא רק עובד הקבלן אחראי – הוא לא הביא את השוקרים מהבית. מישהו צריך היה להנחות אותו, להקצות תקציבים לתשתית מתאימה, לעשות בדיקת סיכונים ופעולות ניטור ומניעה. המצב היום מעודד את ההנהלה להתנתק מהנעשה בשטח ולרחוץ בנקיון כפיה. רק הטלת אחריות פיקוח על ההנהלה תמנע את ההתעללות הבאה.

זה הדגל – אבל בפועל ההצעה לא עושה זאת.

שני הסעיפים המרכזיים של החוק – סעיף 2(א) וסעיף 1א2 החדש לא כלולים בהוראות שהמנהלים צריכים לפקח שלא יופרו.

עובדי הקבלן של אדום אדום הועמדו לדין על הפרת סעיף 2(א). ההצעה החדשה משאירה בעינו את המצב שבו מתחשבנים רק עם השי"ג.

יש לקבוע שנושא משרה בתאגיד יהיה אחראי לפקח על מניעת כלל העבירות לפי חוק זה.

להחמיר את הענישה

התעללות בבעלי-חיים חסרי ישע היא חמורה יותר מעבירת רכוש, והדבר צריך להתבטא במדרג הענישה.

שמונים חברי-כנסת חתמו על ההצעה להחמיר את הענישה על התעללות משלוש שנים לחמש.

למרות זאת, ההצעה משאירה את גובה הענישה בעינו, למעט עבירה חדשה של התעללות בכוונה, שגרמה לסבל חמור, וגם לגביה הענישה תהיה עד ארבע שנות מאסר במקום שלוש היום.

חמור במיוחד שהענישה של אדם שמחזיק בעל-חיים, שתלוי בו לשבט או לחסד, ולא מספק לו את צרכי מחייתו – דינו רק עד מאסר שנה. מדובר במעשה חמור במיוחד של הזנחת חסר ישע, הראוי לענישה גבוהה יותר.

יש להעלות בשנתיים את העונש המרבי בכל אחד ממדרגי הענישה המוצעים, ולהשוות את הענישה על הזנחת בעל-חיים בידי בעליו לענישה על התעללות.

הצעת חוק צער בעלי-חיים (הגנה על בעלי-חיים) (תיקון 13), תשע"ה-2015 –

הערות העמותות – מסמך משפטי

ההצעה לשינוי	ההערה	טיב ההצעה	סעיף בחוק העיקרי	סעיף בהצעה
להוסיף בסוף סעיף 2א הקיים "ולא יאפשר לו להתרבות אם אין ביכולתו לספק לצאצאים שייוולדו תנאי מחיה נאותים." להחמיר את הענישה על הסעיף, ולכל הפחות להשוותה לענישה המירבית הקיימת בחוק.	יש לגבות את איסור הנטישה באיסור להרבעה של כלבים בידיעה מראש שאין להם פתרון.	תוספת	2א	3
להחליף את סעיף 1א2 (ב) לנוסח: "מבלי לגרוע מהוראות אחרות לפי כל דין, לא יראו בהמתה שבוצעה תוך מניעת סבל מיותר כהפרת החובה לפי סעיף זה."	הסעיף חשוב, אולם הענישה בגינו לא הולמת. אדם שמזניח בעל-חיים שנתון בידיו לשבט או לחסד עובר עבירה שהיא חמורה לפחות כמו של מי שמתעלל בבעל-חיים זר.	תיקון	1א2(א), 17	4, 18
להחליף את סעיף 1א2 (ב) לנוסח: "מבלי לגרוע מהוראות אחרות לפי כל דין, לא יראו בהמתה שבוצעה תוך מניעת סבל מיותר כהפרת החובה לפי סעיף זה."	מטרת סעיף 1א2 היא לקבוע במפורש חובת עשייה של מי שברשותו בעל-חיים, לדאוג לצרכיו ולמנוע התעללות בו. להבדיל מסעיף 2(א) לחוק שפורש כאיסור תוצאתי (בעניין חמת גדר נקבע שהוא אוסר גרימת סבל שלא לצורך, ובעניין העמותה למען החתול שהוא אוסר גם גרימת מוות שלא לצורך), סעיף 1א2 הוא סעיף התנהגותי שאינו מותנה בתוצאה. אף שבעבר כבר הורשעו אנשים על החזקת בעלי-חיים בתנאים של הזנחה, יש ערך רב בהוספת חובה זו לאור הוראות סעיפים 18(ג) לחוק העונשין (ניתן להרשיע במחדל רק כאשר קיימת חובת פעולה לפי חוק או חוזה) ו-23(ב) לחוק העונשין (ניתן להרשיע תאגיד במחדל גם בלי להצביע על בעל תפקיד מסוים שהיה אחראי לכך). כאשר נוסח הסעיף היתה במשרד החקלאות תחושה שיש להבהיר שהחובה לספק צרכי מחיה אינה מונעת את עצם המתנתו של בעל-החיים כאשר הדבר מוצדק. לאור זאת	תיקון	1א2(ב)	4

	<p>הוכנס לסעיף סייג פשוט וברור בעניין זה.</p> <p>סייג זה התנפח עם הזמן לניסיון ליצור רשימה סגורה ומקיפה של כל המקרים בהם מוצדק להמית בעלי-חיים. התוצאה היא רשימה שמצד אחד עשויה להתגלות בעתיד כחלקית, ומצד שני כוללת מקרים שהם במובהק מקרי המתה אסורים.</p> <p>רשימה זו מזיקה ומיותרת. כל שנחוץ להבהיר הוא שההוראה שהוספה לחוק אינה משנה את הסטטוס המשפטי הקיים בנוגע להמתת בעלי-חיים.</p>			
<p>בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "אולם ניתן לתפוס בעל-חיים במקום המשמש למגורים, ללא צו של בית-משפט, אם העיכוב בתפיסת בעל-החיים למשך הזמן הדרוש להוצאת הצו עלול לגרום לפגיעה קשה או בלתי-הפיכה בבעל-החיים או להיעלמותו."</p>	<p>החוק הקיים אינו נותן פתרון הולם למצב בו בעל-חיים נתון במצוקה קשה בבית מגורים, ונדרשת כניסה דחופה כדי להצילו.</p>	תוספת	8	8
<p>בסעיף קטן (ב) בסופו יבוא "או על ידי ארגון להגנת בעל-חיים כהגדרתו בסעיף 17א(ט)."</p>	<p>החוק הקיים מאפשר לבית משפט להורות שתפיסת בעל-חיים תיעשה בפועל בידי נאמן בעלי-חיים. מאחר שבמציאות, הגורמים המקצועיים שיכולים לעשות זאת הם הארגונים להגנת בעלי-חיים, מוצע להרחיב את שיקול דעתו של בית המשפט כך שיוכל להטיל את התפקיד גם עליהם.</p>	תוספת	8	8

<p>להסיר את המלים "חמור ומתמשך".</p>	<p>הסעיף החדש מיועד למצבים שמצדיקים תפיסה של בעלי-חיים שנעברה לגביהם עבירה, אולם עד היום לא ניתן היה לממש את התפיסה משום שאין מתקן מוגן שיוכל לקלוט, למשל, אלפי תרנגולות או מאות חזירים שהוחזקו במשק בתנאים של התעללות.</p> <p>הסעיף קובע שורה של חלופות לטיפול בבעלי-החיים האלו: העברתם למתקן מוגן; מכירתם או מסירתם לבעלים אחרים; או תיקון התנאים במקום בהתאם להוראות הרשות. רק כאשר נכשלו אפשרויות אלו ניתן להורות על המתת בעלי-החיים או העברתם לשחיטה, כדי להפסיק את הסבל בו הם נתונים בניגוד לחוק.</p> <p>משרד המשפטים דרש להוסיף כתנאי שהסבל בו מדובר יהיה "חמור ומתמשך". מדובר בביטויים עמומים, שיגרמו בסבירות גבוהה ליצירת אפקט מצנן ביחס להפעלת הסמכות.</p> <p>בכל הכבוד, כאשר בעל-חיים מוחזק בתנאים לא חוקיים, סובל, ובעליו מסרב או אינו יכול לציית להוראות לתיקון המצב, חובתנו להפסיק את הסבל – גם בהמתת חסד – ולא להתפלפל אם הוא "חמור ומתמשך".</p>	<p>תיקון</p>	<p>8א(א)(1)</p>	<p>9</p>
<p>במקום "הנסיבות שבהן נתפס" "הנסיבות בגללן נתפס".</p>	<p>הסעיף עוסק בהחזרה של בעל-חיים שעבר התעללות ונתפס לידי של המתעלל. הסעיף המתוקן מאפשר לסרב להחזרה בין היתר בשל הנסיבות בהן נתפס בעל-החיים, וההצעה היא לחדד את הנוסח באופן שיהיה ברור שהדבר כולל את הנסיבות בגינן הוא נתפס, כלומר את הפעולות להן היה קורבן.</p>	<p>תיקון</p>	<p>10</p>	<p>11</p>
<p>במקום המלים "ובלבד שלא חלפה יותר משנה מיום מתן תעודת הבעלות" יבוא "חצי שנה"</p>	<p>עניינו של סעיף זה החזרת בעל-חיים לבעליו המקוריים, אף שכבר נמסר לאימוץ אצל אחר. כדי למנוע את המצוקה הכרוכה בהעברות רבות, מוצע לקצר את משך הזמן בו הדבר אפשרי לחצי שנה.</p>	<p>תיקון</p>	<p>12(ב)</p>	<p>14(2)</p>

<p>להעלות את רמת הענישה בכל אחת מדרגות הענישה המוצעות בשנתיים, ולהעביר את העבירה על סעיף 1א2 לאותו מדרג ענישה כמו סעיף 2.</p> <p>לקבוע שבמקרה של עבירה ע"י תאגיד יוטל על התאגיד כפל הקנס. משרד המשפטים מסכים לכפל קנס על תאגידי ביחס לעבירה על סעיף 1א2 ועבירות אחרות שנעברו ממניעים כלכליים.</p>	<p>לפי ההצעה הממשלתית יתקיים דירוג של עבירות: התעללות שגרמה סבל חמור בכוונה – עד 4 שנות מאסר; התעללות (ועבירות אחרות שבסעיף 2) – עד 3 שנות מאסר או קנס המוטל על עבירות פשע; הפרת חובת בעלים לדאוג לצרכי בעל-חיים – עד שנת מאסר.</p> <p>בכל אחת מרמות הענישה הזו, מדובר בעונש שאינו הולם. מדובר ברמת ענישה נמוכה מהמקובלת בעבירות רכוש. בנוסף, יש לקבוע שענישת המקסימום על הזנחת בעל-חיים הנתון ברשותו של אדם תהיה זהה לענישה על התעללות.</p>	<p>תיקון</p>	<p>17</p>	<p>18</p>
<p>יש לאפשר לבית המשפט שיקול דעת להגביל החזקת בעלי-חיים בכל הרשעה על עבירה לפי החוק (או לפחות בעבירה שהיא עוון או פשע).</p>	<p>סעיף זה מעניק לבית-המשפט שיקול דעת להגביל החזקת בעלי-חיים בידי מי שהורשע בעבירה לפי חוק צער בעלי-חיים. אלא שבמקום לנקוט בלשון "לפי חוק זה" המופיעה במקומות אחרים בחוק, מופיעה רשימה מצומצמת של סעיפים. אין להגביל את שיקול הדעת של בית המשפט באופן זה.</p>	<p>תיקון</p>	<p>17(ו)</p>	<p>18(5)</p>
<p>להטיל את חובת הפיקוח של נושאי משרה בתאגיד על כל ההוראות לפי החוק, ולפחות להוסיף את סעיפים 2(א) ו-1א2.</p>	<p>זהו אחד מסעיפי הדגל של ההצעה, שמחייב נושאי משרה בתאגיד לפקח ולעשות ככל הניתן למניעת עבירות צער בעלי-חיים בתאגיד.</p> <p>אלא ששוב ההצעה נוקטת רשימת עבירות שעל מניעתן יש לפקח, ואלו לא כוללות את הסעיפים המרכזיים של החוק: 2(א) ו-1א2, וכן תקנות כגון תקנות צער בעלי-חיים (הגנה על בעלי-חיים) (החזקה שלא לצרכים חקלאיים), תשס"ט-2009.</p> <p>ההצעה נולדה על רקע פרשת אדום-אדום, שבה הואשמו עובדי קבלן בעבירות התעללות לפי סעיף 2(א) לחוק. גם לפי ההצעה הנוכחית, במקרה זה האחריות היתה נופלת על הש"ג.</p>	<p>תיקון</p>	<p>17ב(א)</p>	<p>20</p>
<p>ראו נוסח בנספח</p>	<p>ההצעה היא שרשויות מינהליות יהיו רשאיות לשקול שיקולים של צמצום פגיעה ברווחת בעלי-חיים וקידום מטרות חוק צער בעלי-חיים, בעת שהן מפעילות את סמכויותיהן לפי שורה של חיקוקים.</p>	<p>תיקון</p>	<p>18א</p>	<p>21</p>

	<p>ניסוח זה אינו משקף את מטרת ההצעה. כבר היום שיקולי צער בעלי-חיים הם שיקולים שעל כל רשות לשקול במסגרת הפעלת סמכותה, ובמיוחד בחוקים הנוגעים לבעלי-חיים. המטרה של ההצעה היא הפעלת הסמכויות לשם מניעת צער בעלי-חיים (להבדיל מ-בהתחשבות בנושא של מניעת צער בעלי-חיים). מוצע לעשות כן באמצעות תיקון עקיף לחוקים הרלוונטיים.</p>			
להוסיף את המלה "איסורים"	<p>ישנם מצבים בהם לא די להגביל יבוא או יצוא של בעלי-חיים אלא יש לאסור אותם (בכפוף לכללים הרגילים של הפעלת שיקול דעת מינהלי).</p>	תיקון	19(7)	22

הצעה לתיקוני חקיקה עקיפים במקום סעיף 21 (סעיף 18א המוצע)

בפקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], התשמ"ה - 1985¹, בסעיף 15, לאחר סעיף 15(ד) יתווסף "(ה) מי שהוסמך בפקודה זו לתת הוראות ביצוע רשאי לתיתן גם לשם מניעת צער בעלי-חיים."

בחוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ג-2002², לאחר סעיף 21 יבוא:

"מניעת צער בעלי-חיים
מי שהוענקה לו סמכות לפי חוק זה, רשאי להפעיל את הסמכות לשם מניעת צער בעלי-חיים."

בפקודת הכלבת, 1934³, לאחר סעיף 17 יבוא:

"מניעת צער בעלי-חיים
מי שהוענקה לו סמכות לפי פקודה זו, רשאי להפעיל את הסמכות לשם מניעת צער בעלי-חיים."

¹ ס"ח התשמ"ה, עמ' 84.

² ס"ח התשס"ג, עמ' 216.

³ ע"ר 481, עמ' (ע) 242, (א) 242; ס"ח התשס"ג, עמ' 223.

בחוק לפיקוח על ייצוא של בעלי חיים ושל תוצרת מן החי, התשי"ז-1957⁴, לאחר סעיף 23 יבוא:

"מניעת צער בעלי-חיים
א.23. מי שהוענקה לו סמכות לפי חוק זה, רשאי להפעיל את הסמכות לשם מניעת צער בעלי-חיים".

בפקודות הדיג, לאחר סעיף 11 יבוא:

"מניעת צער בעלי-חיים
א.11. מי שהוענקה לו סמכות לפי פקודה זו, רשאי להפעיל את הסמכות לשם מניעת צער בעלי-חיים".

חוק הפיקוח על מזון לבעלי חיים, התשע"ד - 2014⁵ – נראה לי שמספיק סעיף המטרה הקיים בחוק זה.

⁴ ס"ח התשי"ד, עמ' 44.
⁵ ס"ח התשע"ד, עמ' 306.